

Toespraak

**Cora van Nieuwenhuizen, Minister van Infrastructuur en
Waterstaat, Nederland**

**Rijnministersconferentie
Amsterdam, 13 Februari 2020**

Voorzitter Veronica Manfredi, secretaris Marc Daniel Heintz, collega-ministers, delegatieleiders, beste non- en intergouvernementele organisaties,

Welkom in Amsterdam! De 16e Rijnministersconferentie... Na 7 jaar komen we vandaag weer bijeen. Een belangrijk moment! We nemen vandaag het programma 'Rijn 2040' aan. Het programma waarmee we de Rijn klaar maken voor de toekomst!

Want de ICBR bestaat dit jaar 70 jaar, maar ons werk is springlevend en hyperactueel. Dat bleek ook uit het filmpje zojuist.

Hoogwater, dat punt hebben we sinds de overstromingen in 1995 goed tussen de oren, maar wat te denken van laagwater? De visstand blijft een punt. We zijn van ver gekomen en het gaat beter. Maar het gaat niet goed genoeg! En de waterkwaliteit en microverontreinigingen – eveneens een actueel punt waarvoor we vandaag nieuwe ambitieuze doelen afspreken...

In Nederland draaide afgelopen weken een prachtige tv-serie, Langs de Rijn, waarin nog eens werd geschetst hoe de Rijn al eeuwenlang onze economie bepaalt, onze cultuur en identiteit. Een rivier vol verhalen: van verdronken dorpen en verraderlijke rotsen, van schippers, schilders en soldaten. De Rijn is muze en 'femme fatale' tegelijk. Met het standbeeld van de nimf aan de voet van de Loreley als stille getuige.

Rampen – ook van buitenaf – waren in 70 jaar ICBR meer dan eens reden de steven te wenden. De Sandoz-ramp natuurlijk in 1986 in Bazel was er zo 1. Een ongekend grote schoonmaakactie kwam op gang. Mét resultaat: het water werd schoner, de zalm keerde terug en ook andere vissoorten maakten een comeback.

1995: wéér een ramp, precies 25 jaar geleden. Geen dodelijke slachtoffers gelukkig, maar 250.000 Nederlanders die vanwege het wassende Rijnwater moesten evacueren. De ICBR wijzigde koers: hoogwaterbescherming staat sindsdien stevig in ons programma.

En toen kwam het jaar 2018... Niet alle Rijnlanden hebben het gelukkig zo ervaren, maar vanuit Nederland gezien was de droogte en het lage water van 2018 óók een tragedie. Voor de scheepvaart die stagneerde – 34% van het achterlandtransport gaat in Nederland over water. Maar zeker ook voor de ecologie en de drinkwaterfunctie van de Rijn.

We zagen blauwalg, botulisme, vissterfte en verontreinigingen die bij laagwater veel grotere gevolgen hebben. We zagen zoutindringing vanuit de Noordzee, zo erg dat er een schip klaar lag om onze provincie Noord-Holland van zoutloos drinkwater te voorzien. Om nog maar te zwijgen over de natuur die dat heeft aangetast.

Laagwater, dames en heren, is minstens even urgent als hoogwater. De Rijn wordt door klimaatverandering meer en meer een regenrivier in plaats van een gletsjerrivier. De

afvoer wordt steeds onvoorspelbaarder en daar moeten we ons op voorbereiden. Ik ben dan ook ontzettend blij dat laagwater in het nieuwe Rijnprogramma 2040 een plek heeft gekregen en we ook op dit strijdfront gaan werken aan een gezamenlijke aanpak.

Hoogwater én laagwater... En als je naar een rivier kijkt en er beslissingen over moet nemen, draait het om nog heel erg veel meer! In Nederland hebben we daarom de afgelopen jaren de stap gezet naar Integraal Riviermanagement. Bij elke beslissing gaat het om het totaalplaatje: waterveiligheid én waterkwaliteit, natuur én economie, zoetwatervoorziening én scheepvaart.

Neem bodemerrosie in rivieren. Dat heeft zowel gevolgen voor de overstromingsrisico's als voor de natuur, de scheepvaart en het grondwaterpeil. De kunst is in dat totaalplaatje de balans te vinden...

Dames en heren,

Ik noemde 2018 als het jaar van de droogte. Maar ik ben niet compleet als ik niet ook een hoogtepunt van dat jaar noem! Want in november 2018 trad ook het veelbesproken Kierbesluit in werking! De Kier in onze Haringvlietdam die we zo veel en zo vaak mogelijk openen om trekvissen te laten terugkeren naar hun paaigebied!

De 'Kier' was een duur project, met veel voeten in de aarde, maar essentieel voor het herstel van de visstand. Willen we visserij, natuur en energie samen mogelijk maken, dan moeten we samenwerken en soms compromissen sluiten.

Met dezelfde reden werken we in Nederland aan een akkoord voor meer natuur, meer windenergie en duurzame visserij op de Noordzee. Eind maart hopen we daarvoor groen licht te krijgen. Op dat moment kunnen we ook de visserijvrije zones rond de Kier vergroten, zodat trekvissen nog meer kans hebben om tot Basel te komen!

We hoeven geen nieuwe Moby Dicks in de Rijn, zoals de witte walvis in 1966. Maar toch zeker meer zalmen, meer zeeforellen en al die andere minder bekende trekvissen! Daarom is het cruciaal dat we vandaag afspraken maken om ook bij de laatste stuwen in de Rijn vispassages te maken. Dat is solidariteit. Ieder land levert zijn bijdrage en de natuur, de ecologie, de vis is de lachende derde. Dáár doen we het voor!

En als we 1 ding hebben geleerd in 70 jaar ICBR, dan is het wel dat internationale samenwerking loont. Als we er samen de schouders onder zetten, kunnen we grote ambities realiseren. Ik ben daar trots op en ik gebruik deze Commissie tijdens mijn buitenlandse reizen dan ook regelmatig als voorbeeld.

Bijvoorbeeld in India. Het grote schoonmaakplan van de heilige Ganges-rivier staat of valt met de samenwerking van de 11 Indiase staten waar de Ganges doorheen stroomt...

Of bij de Global Commission on Adaptation die op mijn initiatief tot stand is gekomen. Ook daar pak ik met de voorzitters Ban Ki-Moon, Bill Gates en Kristalina Georgieva via internationale samenwerking onderwerpen bij de kop en denken we direct in concrete oplossingen. Zonder grote verdragen, zonder jarenlang onderhandelen. Probleem – oplossing – actie.

Wij hier, met alle Rijnlanden bij elkaar, hebben een voortrekkersrol die we moeten blijven vervullen. Ik hoop aan het eind van deze dag te kunnen laten zien dat we het waarmaken. Met het vastleggen van een reductiepercentage voor de emissie van chemische stoffen voor 2040, nemen we opnieuw het voortouw en zijn we een voorbeeld voor de Europese aanpak!

Dames en heren, ik rond af. Een speciaal woord van dank wil ik richten aan Anne

Schulte-Wülwer-Leidig voor haar jarenlange inzet op het Secretariaat van deze Commissie. Ik wens haar opvolger Marc Daniel Heintz als nieuwe hoofd van het Secretariaat veel succes en plezier. Tenslotte wens ik Veronica Manfredi succes als nieuwe voorzitter van de ICBR!

We hebben de laatste jaren mooie voortgang gemaakt, zoals beschreven in de Balans van de Rijn 2020. Ik heb er alle vertrouwen in dat we de succesformule van deze Commissie kunnen voortzetten. Zodat de generaties na ons, ook na 2040, kunnen blijven genieten van de grote biodiversiteit in de Rijn, van de goede kwaliteit van het drinkwater en de vruchtbare combinatie van natuur en economie.

Dank u wel.